

SVÅRIGHETSGRAD

Det är faktiskt ganska lätt. Vill du göra det ännu lättare kan du köpa ett färdigt underrede till bordet.

LÄTT

SVÅRT

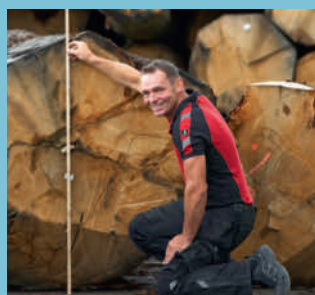
TIDSÅTGÅNG

Ett par dagar.

PRISBILD

Beror på vad du ger för träet.

De största ekstockarna kan ha en diameter på cirka 1 meter innan de sågas till brädor.

BRÄDOR DIREKT FRÅN ETT SÅGVERK

Det finns ett stort antal sågar i Sverige men **alla kan inte erbjuda ekstockar till sågning av plankor** och brädor. Ring och hör vilka träslag som sågas.

Det ligger den ena trave efter den andra med stammar och stockar av olika slag på marken kring sågverket. Stammar som senare sågas till lister,

brädor, plankor, reglar och bjälkar. Vilka träslagen är beror lite på var i landet sågen ligger. I söder sågar man mycket lövträd som ask, bok, björk,

ek osv., medan man i de norra delarna naturligt nog mest sågar barrträd. Om du som vi är på jakt efter ek är det lättare att hitta ekstockar

söder om Dalälven. Men hur går det till att förvandla en tjock stam till brädor?

Allt virke sorteras inför sågningen och man kan använda

PLANKBORD AV TOPPKLASS

**VÄLJ VIRKE PÅ ETT SÅGVERK
OCH SE HÄR HUR DU SNICKRAR**

Drömmen om det ultimata matbordet kan ganska lätt bli verklig! Kolla på de lokala sågverken om de har ekstockar och beställ sedan ekplankor. Du kan du snickra **ett rustikt och stadigt bord som också tål att stå utomhus året runt.**

Vill du också ha ett läckert matbord? Varje planka väljs noga för du ska få vacker ådring och slippa kvistar. Den får sedan en slät och sidenmatt yta som kommer att imponera på alla dina gäster.

Om en av dina drömmar är ett läckert plankbord som matbord på uteplatsen så ska du välja virket noga. Men du behöver inte köpa dyra, exotiska träslag som teak och liknande. Välj i stället ek, som är hårt, tåligt och vridstvt och kan stå utomhus efter rätt ytbehandling. Om du har tänkt att plankbordet ska stå inomhus så behöver du inte oroa dig för hur träet reagerar när regnet skvalar hela dagen, när Kung Bore angriper med kyla eller när solen steker.

Vi ringde till några lokala sågverk för att höra vilket virke de hade hemma. Vi var på jakt efter ek och ville själva välja träet till vårt bord. Vi valde att snickra ett med tre brädor som bordsskiva. Den mittersta sågas med raka sidor medan de två yttersta har en rak sida och en utsida som är naturlig och följer träet eftersom vi ville framhäva det rustika. Vi snickrade också ben till bordet. Om du vill göra det lättare för dig sätter du ihop plankorna till en hel bordsskiva och fäster den på ett par bockar eller ett köpt underrede. Tänk på att ek är tungt. Vårt bord med 50 mm plankor väger 80 kg!

Oavsett om ditt plankbord ska användas inomhus eller utomhus så ska du ytbehandla träet. □

alla stammar, även de är som är lite krokiga eller böjda. De är dessutom ofta lite biligare. Vid sorteringen brukar man också titta efter spikar och andra metallföremål i träet som kan skada sågens tänder.

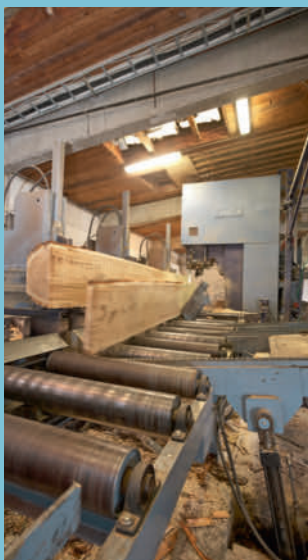
När det gäller lövträd fällt de oftast

på vintern när de har lövat av och man kan bedöma träet. Stammarna kvistas i skogen och kapas i bitar som kan lastas på lastbil eller traktorsläp. Och det är en fördel för de flesta sågar har svårt att klara mycket långa stammar. Arbetet på

en såg är tämligen mekaniserat och träet hämtas av truckar i de stora staplarna och körs fram till såghallen. En modern såg kan kosta mellan 5 och 10 miljoner – utan att vara i superklassen – och styrs från ett övervakningsrum fullt av >>>

Trädstammarna har kapats i mindre bitar och körs in till sågen med truck.

Den nya och stora sågen arbetar oavbrutet hela dagen.

Så snart man har sågat ut en plank ur en stam lyfts plankan upp med en vakuumlift och staplas sedan ovanpå andra likadana plankor.

>>> tekniska hjälpmedel, där en enda man hanterar stammar och såg med ett joystickliknande handtag.

Ny klinga varje dag

Sågklingan väljs här efter det träslag som ska sågas. I dag ska man såga ekstockar och det är tufft för klingan som tas loss efter en dags arbete och sänds till slipning och filning för den ska vara nyfilad varje morgon. Det klarar man själv på många sågar, på andra sågar lämnas arbetet bort.

Framför den stora klingan

kör en annan mindre klinga vars uppgift är att få bort stenar och andra orenheter i träet. På så sätt håller den stora och dyra klingan längre.

Den effektiva klingan tar sig lätt igenom den stora stocken och det tjuter från sågandet. En stor ekplanka ramlar ner på det stora rullbordet med en smäll och doften av nysågat virke sprider sig. Plankan staplas på andra plankor med distanslister mellan varje. Det är noga att alla hamnar rakt och vågrätt för att de inte ska slå sig. Det

nysågade virket känns fuktigt på ytan eftersom ek är tätt och hårt håller kvar fukten och torkar långsamt.

Träet har lång torktid

Eftersom fukten avges mycket långsamt från träet krävs en särskild efterbehandling för att träet ska torka till en fukthalt under 10 procent. Först ligger plankorna i stora, öppna torkhallar i ett år. Sedan flyttas det till särskilda torkrum där man kan justera både lufttemperatur och luftfuktighet. Efter 2-3 veckor är

Virket torkar i en hall och det ligger lister mellan varje plank.

träet så torrt att det kan säljas och det är bland dessa färdiga plankor vi letar efter några med fin ådring. □

Plankorna barkas av och slipas

1

Ta bort barken på plankorna med t.ex. ett stämjärn eller en bandkniv. Om du använder stämjärn ska du vända fasen mot träet så att eggen inte skär in i kanten och gör jack. Då måste du slipa mera.

2

Slipa kanterna med en excenterslip och låt den följa träets form. Slipa i flera omgångar och ta god tid på dig. Börja med korn 60-80, fortsätt med korn 20 och avsluta med t.ex. korn 150 eller 180. Håll slipen i rörelse.

3

Olja in baksidan och kanterna på plankorna innan de sätts ihop. Dra först över träet med en vattenfuktig trasa. Då reser sig fibrerna och oljan tränger in lättare. När träet har torkat läggs oljan på med nylonsvamp.

Låt oljan sitta kvar 10-15 minuter innan du tar bort överflödiga olja med torr trasa.

Plankorna sätts ihop med plattjärn

Plankorna sätts ihop på undersidan med plattjärn av rostfritt stål. Du kan ha svårt att hitta dem på byggvaruhus men du kan i så fall beställa dem av en smed.

Det är perfekt med plattjärn av rostfritt stål eftersom de är oerhört starka och inte tar någon plats. Det finns en anledning till att välja ett så starkt material som plattjärn: det håller ihop plankorna och förhindrar dem att slå sig. Därför får du ett bord med plan ovansida.

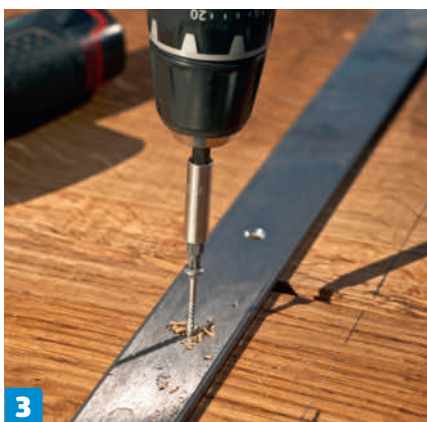

1 Mät upp för plattjärnen på undersidan av plankorna. Här väljer vi att använda tre järn, ett i varje ände och ett på mitten. Vill du ha avstånd mellan plankorna ska du sätta i lister eller liknande mellan dem.

2 Borra hål i plattjärnen (om du inte har bett smeden göra det). Du bör dra i minst två skruvar i varje planka för att stadga träet. Till ek används rostfria skruvar.

Förborra med 3,5 mm borrar och försänk sedan hålen försiktigt med 6 mm borrar.

3 Skruva fast plattjärnet med 4,5 x 50 mm skruvar i den ena änden. Förborra med 3 mm borrar. Ek är mycket hårt så du måste lyfta upp och kyla borren ett par gånger. Skruva långsamt så att inte skruven går av.

5 Det sista plattjärnet sätts fast i den andra änden. Det kan vara nödvändigt att pressa isär plankorna lite för att få plats för distansbitarna.

4 Sätt fast plattjärnen i rätt ordning. Börja i ena änden och fäst därefter det mittersta järnet och avsluta i den andra änden. Om du tar ändarna först och mitten till sist finns risk att plankorna inte blir raka på mitten.

Kom ihåg distansbitar mellan plankorna så att de sitter med samma avstånd.

Varje plattjärn sätts fast med sex skruvar, två i varje planka. Då kan träet inte spricka.

Var noga med att skruvarna inte är få långa och går igenom plankorna!

Bordsbenen tillverkas av ek

Här gör vi egna bordsben av ek och benen är 90 x 90 mm. Innan du sågar till de fyra benen och fäster dem under bordet ska du kolla om någon sida är ful och ska vändas inåt.

Benen konstrueras som bockar med en vågrät del underbordet och två ben. Längst ner sätter vi en tvärregel som stöd.

Bockarna fästs under bordet med byggbeslag och trekanter av ek. Det ger en stark infästning. Delarna sågas snabbt med en kap- och geringssåg.

Såga till träet så att du kan tillverka benen och överliggaren. Du kan göra det enkelt med en vinkelrät fog A eller en gerad fog B, som är lite svårare. Såga träet på kap- och geringssåg så blir delarna exakta.

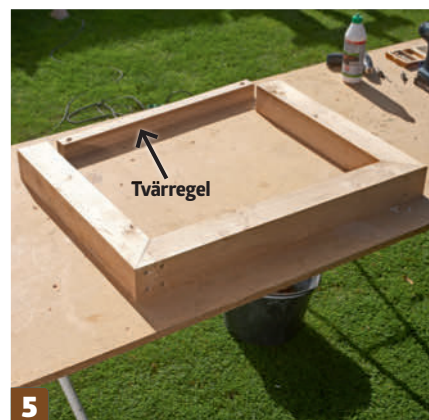
Förborra för skruvarna med en 6 mm borr. Du behöver två par hål. Det första två hålen placeras 3 cm från kortändan och nästa par görs 7 cm från änden och 2 cm från långsidorna.

Sätt ihop delarna och borra vidare genom överliggaren in i benen. Håll ihop delarna ordentligt medan du borrar. Stryk sedan lim på skarvytan innan du drar i skruvarna.

Sätt ihop benen med skruvar. Du behöver två uppsättningar skruvar, dels två st. 5 x 100 mm, dels två st. 6 x 150 mm. Skruva försiktigt så undviker du att den vågräta delen drar snett i förhållande till den lodräta.

Sätt en tvärgående regel mellan benen. Regeln fästs nertill cirka 10 cm från kortändan på benen. Mät avståndet mellan benen precis under bordsskivan så att du får rätt längd på regeln.

Tvärregeln fästs med 5 x 70 mm skruvar men den ska dessutom limmas fast med utelim. När benen har satts ihop till bockar kan du slipa dem lätt med excenterslipen.

Fäst benen. Börja med att fästa dem med vinkelbeslag och 5 x 40 mm skruvar. De ser till att benen inte kan ge sig utåt. På utsidan placeras en trekantig träbit som hindrar benen att ge sig inåt. Glöm ej att förborra.

Stryk benen med olja när de sitter fast. Här ser du att vi har satt benen precis intill plattjärbnet. Vinkelbeslag och trekant sitter på den andra sidan.

Bordsskivan sågas till och oljas

Om det visar sig att plankorna inte är exakt lika långa när du har monterat benen, så sågar du av plankorna. Till det ska du helst använda sågskena (eller anhängel) och cirkelsåg.

Ytbehandlingen av allt trä är mycket viktig om du låter plankbordet stå utomhus. Här har vi använt en olja som egentligen är avsedd för trädäck, altaner och terrasser av trä, Bona Decking Oil, och den hittar du i väl sorterade gödaffärer.

Såga till bordsskivan när du har vänt bordet med undersidan uppåt. Gör ett rakt spår med hobbykniv, sätt sågen i sågskenan 1 mm från spåret och såga. Var beredd på att såga i flera omgångar för ek är hårt.

Slipa kortändarna när du har kortat av plankorna. Även om du har varit noga när du sågade så blir det lite ojämnt längs spåret. Fasa av kanten lätt med slippapper men använd inte maskin.

Behandla plankorna med olja i flera omgångar tills träet har mättats. Låt varje behandling få verka 15 minuter innan överflödiga olja torkas bort. Som alternativ till oljan kan du välja vax.

MATERIAL

Träslaget har stor betydelse om du vill göra ett plankbord som ska stå utomhus. Du måste då välja ett träslag som tål väder och vind. Det kan t.ex. vara ädelträ som teak och mahogny, som båda har högt naturligt innehåll av olja och är tåliga. Det är en hel del billigare att välja ek, men det finns andra alternativ som t.ex. sibirisk lärk.

Du kan köpa färdiga ben och underreden till ditt plankbord.

MATERIAL

Massiv ek:

- 3 plankor, 55 mm tjocka, 2,6 m långa
- 2 regler till ben, 90 x 90 mm, 2,4 m långa
- 2 tvärreglar, 45 x 45 mm
- 4 trekanter

Dessutom:

- 3 plattjärn, 5 mm tjocka, ca 4 cm breda, 93 cm långa
- Skruvar: 4,5 x 50, 5 x 40, 5 x 70, 5 x 100, 6 x 150, 6 x 180 mm
- Utelim
- Olja, här Bona Decking Oil

SPECIALVERKTYG

- Cirkelsåg med sågskena

Du kan variera på många olika sätt

Det finns många **alternativa möjligheter** när du ska välja bordsskiva och ben.

Du kan nöja dig med att snickra ihop en bordsskiva och strunta i att göra ben. Det finns ju enormt många färdiga ben att köpa. Den enklaste versionen är säkert att köpa ett par bockar.

När du håller på och snickrar kan det vara klokt att mäta höjden på din stolar, så att bordet inte blir för högt eller för lågt. Mät ett bord du sitter bra vid. Vårt bords totalhöjd är 74 cm.

Den allra enklaste lösningen: lägg bordsskivan på ett par bockar.